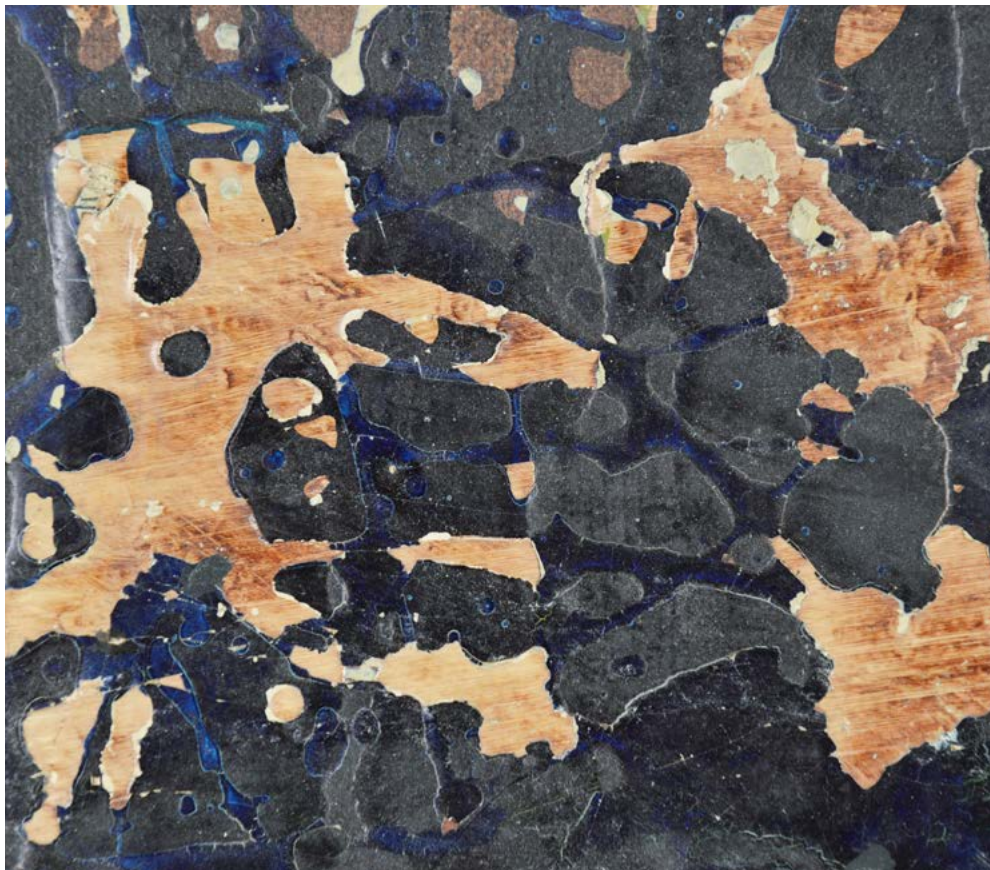

REŠTAURÁTORSKÁ SPRÁVA

Jiří Balcar?

Akadémia Výtvarných Umení v Prahe
Ateliér reštaurovania umeleckých diel maliarskych a drevených polychromovaných plastík
prof. Adama Pokorného

Reštauroval Pavol Sás, študent 5. ročníka v rokoch 2018 - 2019

Akademie
výtvarných umění
v Praze

REŠTAURÁTORSKÝ ZÁMER**1. Údaje o diele a o akcii**

Názov:	Jiří Balcar? - Abstrakcia
Autor:	Jiří Balcar? - domnienka pravdepodobne vyvrátená
Technika:	Zmiešaná technika, maľba na plátne
Datácia:	4. 12. 1961
Rozmery:	112 cm x 77 cm
Majiteľ:	Súkromný majiteľ
Laboratórny prieskum:	Ing. Lenka Zamrazilová
Prevzatie diela:	2. 1. 2019

Reštauroval: Pavol Sás

študent V. ročníka ateliéru Reštaurovania výtvarných diel maliarskych
a polychrómovej plastiky Akadémie výtvarných umení v Prahe

pod vedením doc. MgA. Adama Pokorného Ph.D.,
odborný dohľad odb. as. Theodora Popová, ak.mal., Reštaurátorka

2. Popis diela

Jedná sa o abstraktný obraz z obdobia 7 rokov pred smrťou autora. Na základe porovnania z dohľadaných ďalších umelcových prác sa našlo len pár, ktoré sa charakterom čiastočne približujú tomuto dielu. Z roku 1961 - Dekrét I (olej, plátno) 125x79cm.

3. Autor ?

Niektoré jeho diela sú signované, poprípade označené pozostalostným razítkom.

Priklady signatúr : PD Jiří Balcar 59, PD “ Jiří Balcar 68”

Jiří Balcar byl malířem, kreslířem a grafikem s mimořádným nadáním a osobním pojetím tvorby kulminujícím během šedesátých let. V letech 1948 – 1953 studoval na VŠUP v ateliéru Františka Tichého a Františka Muziky; posléze se stal členem skupiny Máj 57. V jeho tvorbě se prolínají prvky dobového existencialismu a neorealismu – ve výrazu je zde kladen důraz na expresionismus – a jak dokládá nabízená práce, dostává se až k abstraktním kompozicím. Rezonuje zde v tématu odkaz na Skupinu 42 – zvláště na její motiv města, respektive civilismus, posunutý však volnou transformací až ke strukturálnímu pojetí a tzv. tapetě města.

zdroj: <<https://www.pragueauctions.com/akce/kalendar/vecerni-aukce-vybranych-umeleckych-del-1/?sekce=0&autor=&hilights=0&id=19064>>

Jeho poetika byla v mládí silně formována válečnou generací, názorově ho ovlivnil především existencialismus a neorealismus. Intelektuální vnímání světa a nesouhlas se současným stavem české kultury ho přivádějí v roce 1955 do redakce časopisu Květen, který vytváří první diskusní platformu mladé tvůrčí generace. Balcarova tvorba z let 1956-59 motivicky navazuje na civilismus Skupiny 42 (Chodci, 1957; Město-Fantóm, 1957-8), formálně vychází z expresionismu. V roce 1958 se přiklání k abstrakci, která však neztrácí souvislost s předchozí tematikou (Ulice III, 1957; Preludia I, 1959), dochází k její transformaci na 'tapetu města'. Abstrakci Balcar dále rozvíjí v rozsáhlém grafickém a později i malířském cyklu Dekretů (1959-61), v nichž zhodnocuje osobitým způsobem impulsy lettrismu a strukturální malby. V letech 1962-63 pak vznikají další výrazné skupiny prací, v nichž dochází k redukci obrazových složek (Události, Desky). Stipendijní pobyt v USA (Seminar of Art, Farleigh Dickinson University, Madison, New Jersey, 1964) mu znova aktualizuje problematiku figurace. Tvorba na pomezí nové figurace a existenciálně komplikovaného pop artu pak určuje jeho poslední tvůrčí období (1965-68) až do předčasné tragické smrti. Dominantní je intelektuální ironie a odstup, pohlcovaný však stále silněji tragikou životního pocitu a reflektující novodobé osamění. Vedle rozsáhlého souboru virtuózních černobílých grafik vznikají v tomto období i barevné litografie, kresby a obrazy, v nichž se Bažar potvrzuje i jako sugestivní kolorista (Předsednictvo, 1965; Těžko popsateľná společnost, 1966; Porada, 1968; Údolí, 1968). Soustavně se Balcar věnoval i užité grafice. Jeho moderní civilní koncepce obálky s využitím šablonového písma (A. Camus, Exil a království, 1965, Světová literatura 1964 a 1965) ovlivnily nadlouho českou knižní grafiku. Je rovněž autorem řady filmových plakátů (J. Huston, Bílá velryba, 1960; F. Fellini, Silnice, 1962; Perličky na dně, 1965).

zdroj - MJ Marie Klimešová - J

<<http://www.isabart.org/person/1434>>

4. Stav diela po prevziatí a reštaurátorský prieskum

a. Stav diela po prevziatí/ vizuálny prieskum

Jemné plátno, ktoré tvorí podklad pre vrstvenú maľbu je napnuté na pravouhlom napínacom ráme, s profilovou lištou a vypínacími klinmi. Plátno je na ráme uchytené po stranách klinčekmi, ktoré nie sú jednotné a niektoré sú hrdzavé. Rám je znečistený prachovým depozitom, ale jeho funkčnosť je zachovaná. Na strednej lište je štetcom napísaný text s číslom “21. VI/X “ plus slovo, ktoré sa nepodarilo rozlúštiť. Na hornej lište je ceruzou napísané meno autora, ale nie je jasné, či ide o originálny autorský podpis. Ďalej sa na ráme nachádzajú ešte zvyšky prázdnych papierových ceduliek a na hranách vrchnej lišty sú narysované tmavé línie.

Silne prachom znečistené plátno je prevesené a i bez razantného osvetlenia sú viditeľné výrazné nerovnosti v rovine plátna v podobe konkávných pretlačení. Plátno bolo v minulosti prižehlené voskoživicovou zmesou na stripy zo všetkých 4 strán a nadstavené v hornej časti obrazu pásom plátna širokým v ploche maľby necelých 5 centimetrov, ktoré slúžilo na upravenie kompozície obrazu. Tmel v snahe o napodobenie reliéfnej štruktúry a premaľba prechádzajú a čiastočne pokrývajú originál. Stripy neboli urobené veľmi precízne, lokálne chýbajú kusy, ktoré zasahujú aj do plochy maľby, ale je evidentné, že tento zásah robil človek, ktorý sa vyznal v reštaurátorskej problematike. Nie je jasné, či sa jedná o autorský zásah či zámer alebo sa jedná o zmenu neskoršiu.

Kit, hmota, ktorou bol pretmelený a tak napojený nadstavený pás, sa vyskytuje aj v ľavom dolnom okraji - trochu sa odlupuje - obdobne je premaľovaný tmavo hnedou, resp. miestami zelenou farbou.

Miestami sa pôvodné plátno odlepuje od stripov, najviac na spodnej hrane, kde pás originálneho plátna o rozmere asi 7 x 1 cm chýba. Plátno bolo takisto poškodené jednou veľkou perforáciou. Lokálne je farebná vrstva opadaná i s podkladom, hlavne po obvode plátna, pričom najväčší úbytok je opäť v spodnej časti. Biele plastické vrstvy sú miestami posiate drobnými akoby vyštrbenými defektmi - nutné tmelenie. Zadná strana plátna je pokrytá pár stekancami a špliechancami farby, zvyškami vosku a prachovým depozitom. Farebná vrstva je vplyvom hrubého vrstvenia na mnohých miestach rozpraskaná alebo skrakelovaná.

Zdobný rám nebol dodaný.

b. Prieskum v snímku infračervenej reflektografie

Z infra snímku je zrejmé, že okrem nadstaveného pásu plátna boli v tom bode vykonané aj zásahy na opravu defektov v rozsahu originálu. Je to patrné čierne sa javiacími časťami.

c. Technika maľby

Samotná maľba je tvorená vrstvenou zmiešanou technikou, kde autor využil širokú škálu farieb s rôznymi pojidlami - pravdepodobne email, olej (prípadne akryl) a nitrolaky. Technika výstavby maľby je rôznorodá, od lokálnych zatónovaní kde sa uplatňuje štruktúra plátna, cez krycie ťahy štetcom, až po pastózne stekance.

Plátno bolo podložené zinkovou belobou tónovanú organickým farbivom. Následne bola položená vrstva rúžovej, lokálne hnedej a zelenej riedkej farby. Na to autor akčnými pohybmi voľne naniesol bielu emailovú farbu ktorá tvorí plastický reliéf. Za ňou nasledovali rôzne farebné škrvny a ťahy, no hlavne modrá mriežka tvorená stekaním farby po povrchu. Na záver bola vymedzená kompozícia

hrubým náterom tamvo hnedej a zelenej. Doplnená časť - ostrá linka, ktorá je v originále vytvorená tmavým náterom určujúcim kompozíciu, je v doplnenej časti jemnejšia a splýva do ružovej vrstvy.

Vo farebnej vrstve sú hlavne v razantnom osvetlení viditeľné rôzne vrypy či otláčok prstu.

5. Predbežný návrh na reštaurovanie:

Doplnená časť plána je vplyvom tmelu omnoho tuhšia než pôvodné plátno. Taktiež sa tým pádom neprejavuje štruktúra plátna. Samotná maliarska výstavba a použité materiály sú odlišné, ale snaha o farebné napodobenie originálu je zrejmá. Keďže sa rozhodne nepodarilo zistiť, či sa jedná o autorský zásah, navrhujem rešpektovanie tejto zmeny, ktorá opticky obrazu nijako zásadne neškodí.

vstupná a priebežná fotografická dokumentácia

optický prieskum

odber vzorkov a laboratórny prieskum

skúšky rozpustnosti

konsolidácia uvoľnenej maľby

lokálne prelepy

sňatie obrazu z napínacieho rámu

snímanie nečistôt z rubovej strany plátna a rámu

lokálne sceľovanie plátna

celoplošná konsolidácia - beva vo WS

vyrovnanie plátna na vákuovom stole

doplnenie, oprava a znovuaktivácia pôvodného voskoživcového stripliningu - možná výmena za nový striplining, eventuálne len podporenie pôvodného

snímanie nečistôt a druhotných zásahov - retuší

izolačná lokálna laková vrstva

tmelenie defektov

vypnutie obrazu na očistený povodný rám

reverzibilná retuš

záverečná povrchová úprava - lokálne lakovanie retuší a nadstavaeného kusu plátna pre optické scelenie lesklého povrchu obrazu.

6. Navrhované materiály

Konsolidácia – beva 371 vo Whitespirite / akrylkleber

Sceľovanie plátna – vyzina a škrob/ polyamid., ľanové nite, ľanové záplaty

Celoplošný/lokálny prelep -

Celoplošná konsolidácia – Beva 371 vo WS

Odstránenie druhotných vrstiev – zmes organických rozpúšťadiel alebo vodných systémov

Na základe prieskumu budú stanovené presné zloženia rozpúšťadiel

Izolačná vrstva – slabý damarový lak vo whitespirite

Tmelenie – emulzný tmel

Retuš – akvarelové farby Schmincke a živicové farby Gamblin

Lakovanie – len lokálne, kvôli sceleniu plochy

7. Postup reštaurovania

- a. Vstupná fotodokumentácia a optický prieskum - VIS, UV, razantné osvetlenie, IR, IR falošna farebnosť
Reštaurátorský proces bol fotograficky dokumentovaný vo formáte JPEG a RAW po celú dobu reštaurátorského zásahu.
- b. Odber vzorkov a vzorková analýza, laboratórny prieskum
- c. Lokálne defekty (prevažne v nadstavenej, nepôvodnej časti) boli upevnené 10% rybím glejom. Defekty v originálnej maľbe upevnené Lascaux médium pre konsolidáciu.
- d. Skúšky rozpustnosti povrchových nečistôt ukázali že obraz je lokálne citlivý ako na vodu, tak na nepolárne organické rozpúšťadlá.
- e. Obraz bol na základe skúšok rozpustnosti zbavený povrchovej nečistoty suchou cestou PU hubičkami.
- f. Sňatie plátna z napínacieho rámu. Na vnútornej strane blind rámu sa našiel dátum, ktorý nesedí s dátumom na obraze. To pravdepodobne nasvedčuje, že obraz bol v minulosti reštaurovaný, nadstavený a kompozične upravený a napnutý na nový blind rám.
- g. Snímanie nečistôt z rubovej strany plátna a odstránenie druhotného stripliningu - ponechaný len pás v hornej časti, ktorý kompozične dopĺňa maľbu.
Zostarnutý striplining šlo bez námahy odstrániť.
Po odsatí povrchovej nečistoty z rubu a dočistení PU hubičkami, boli za pomoci skalpelu a white spiritu odstránené zvyšky voskoživicovej zmesy z predošlého stripliningu.
- h. Doplnenie chýbajúcich miest plátna a scelenie trhlín.
Trhlínky a menšie defekty v podložke maľby boli scelené ľanovými niťami (zaopatrené 1% tylózou) a polyamidovým práškom zaktivizovaným tepelnou ihlou. Chýbajúce časti plátna boli doplnené záplatami a lokálne dodatočne poistené syntetickým hodvábom s bevou 371, 20%.
- i. Strip lining
Stripy z jemného ľanového plátna boli opatrené 40% konsolidantom Beva 371. Okraje stripov boli roztrepené, aby bol umožnený plynulý prechod a neprejavili sa z lícu obrazu.
- j. Obraz s novým stripliningom bol napnutý na provizórny stretcher a jemným lokálnym zvlhčením a následným zaťažením na rovnej pevnej ploche bol postupne dopínaný až sa nerovnosti v plátne vyrovnali.
- k. Obraz bol po vyrovnaní znova napnutý na pôvodný blind rám, ktorý bol zbavený nečistôt a adjustovaný do pravého uhla.
- l. Lokálna laková izolácia pred tmelením slabým damarovým lakom vo White spirite.

m. Tmelenie

Obraz bol vytmelený kliehokriedovým tmelom - volený hlavne kvôli reverzibilite - berúc do úvahy citlivosť originálu.

Najprv boli vyzorované miesta kde sa pôvodné vrstvy maľby uvoľnili a odpadli.

Tmelenie bolo prevedené v dvoch vrstvách riedkym tmelom aplikovaným štetcom tak, aby sa predišlo "znečisteniu" na okolitom originále a zároveň sa napodobnila štruktúra a reliéf originálu. Tmely boli zaizolované retušovacím lakom.

n. Reverzibilná retuš

Napodobivá retuš akvarelovými farbami značky Schmincke, pomocou ktorých boli scelené aj odrené miesta v maľbe.

o. Záverečná lokálna laková úprava hlavne nepôvodného nadstaveného pásu kvôli optickému sceleniu obrazu.

8. Použité materiály

Obraz:

- konsolidácia - originál - Lascaux, Médium na konsolidáciu
- nepôvodné časti - 10% rybí glej
- scelenie plátennej podložky - ľanové plátno, pláten polyamidový prášok, syntetický hodváb + beva 371 20%
- strip lining – ľanové plátno, Beva 371
- snímanie povrchových nečistôt - PU hubičky
- rubová strana - skalpel, whitespirit
- tmelenie – kliehokriedový tmel
- retuš – reverzibilné akvarelové farby Schmincke
- lak - damarový lak vo White spirite (1:10) a retušovací lak

8. Doporučené podmienky

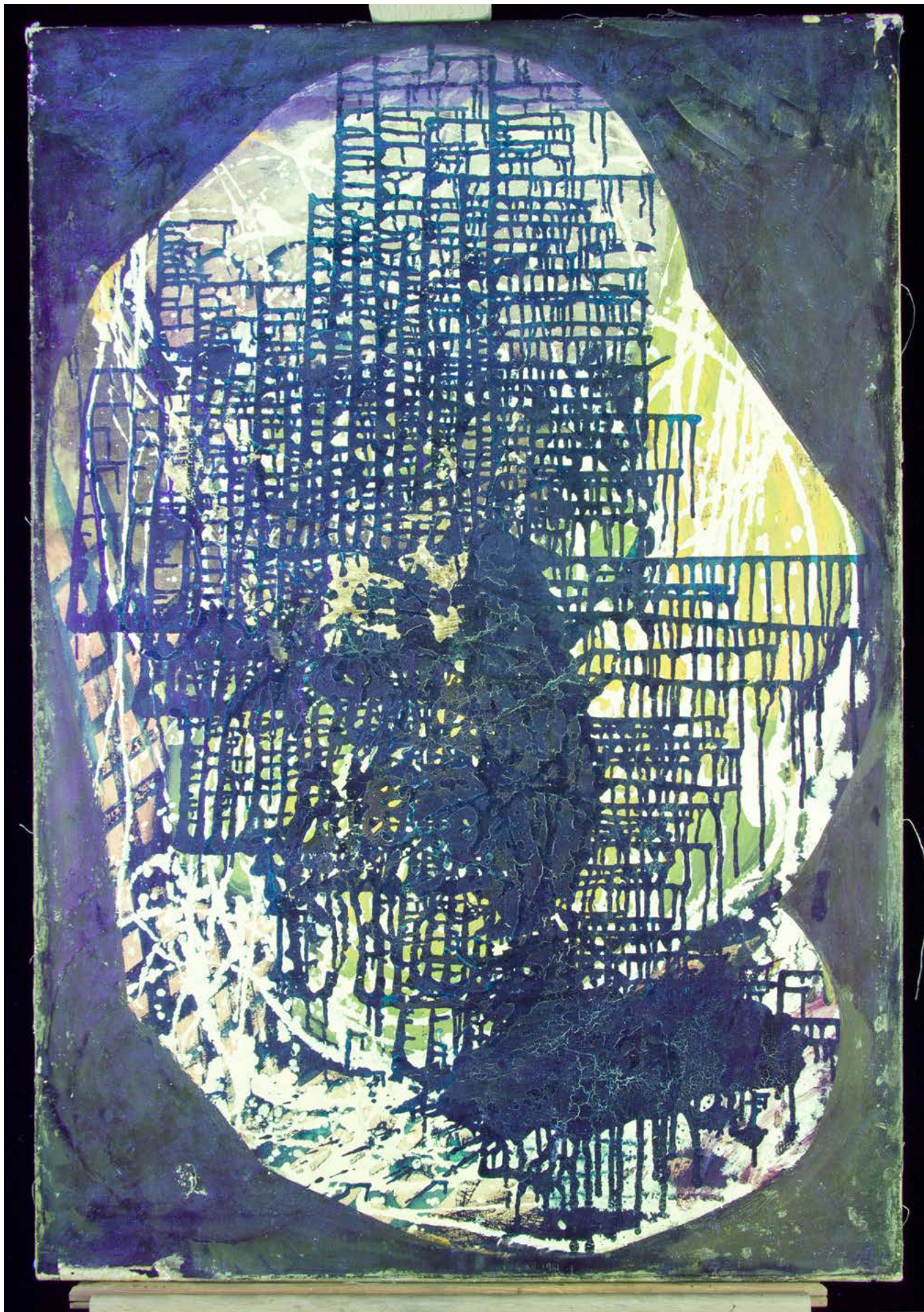
Vyrovnané klimatické podmienky. Relatívna vlhkosť vzduchu 50 % (+/- 5 %), teplota vzduchu 20 °C (+/- 2 °C).

Reštaurátorskú správu vypracoval Pavol Sás

V Prahe, dňa 26.8.2019

obraz pred reštaurovaním, denné osvetlenie

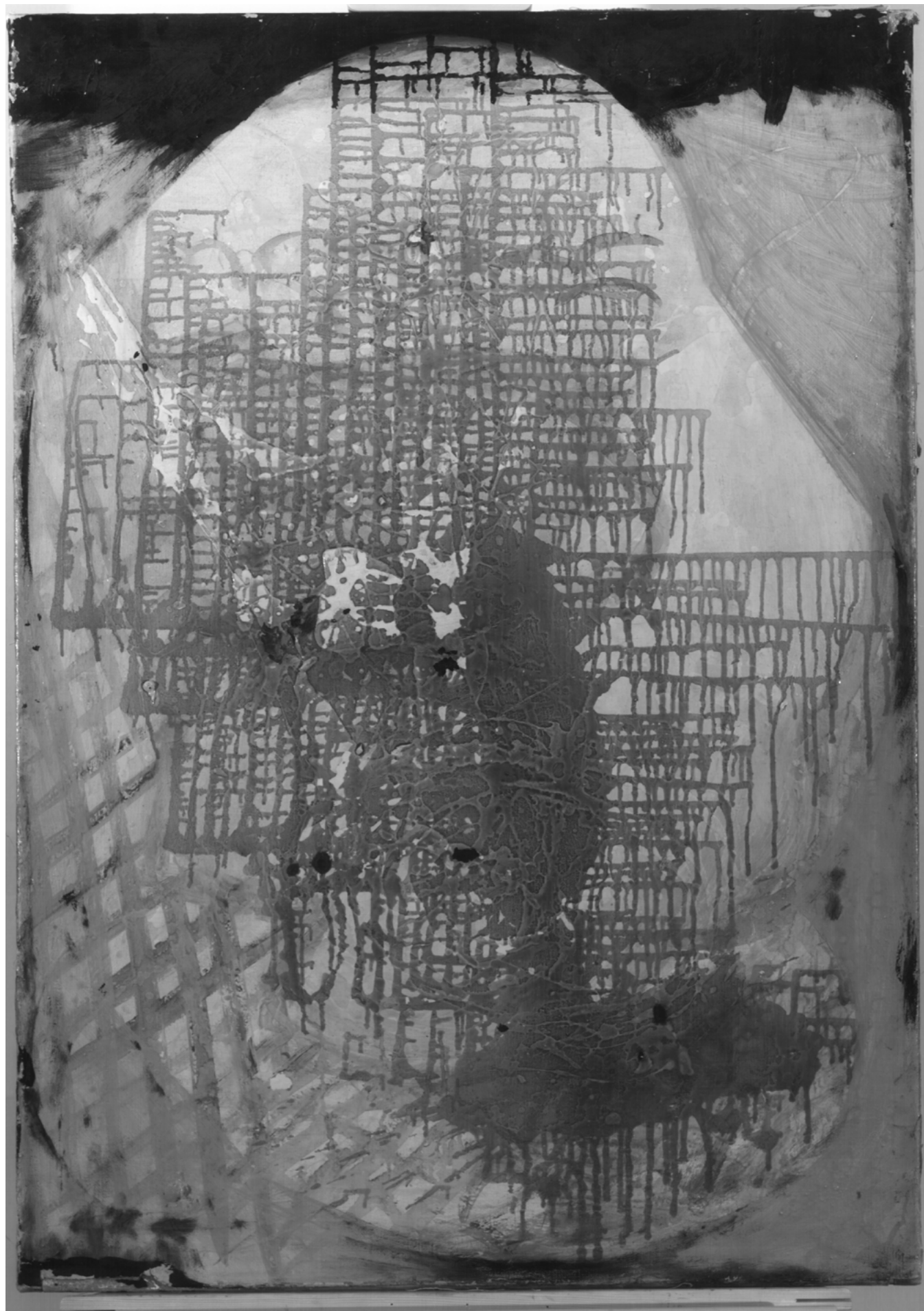
obraz pred reštaurovaním, UV luminiscencia

obraz pred reštaurovaním, razantné osvetlenie zľava

obraz pred reštaurovaním, razantné osvetlenie sprava

obraz pred reštaurovaním, IR reflektografia

obraz pred reštaurovaním, IR falošná farebnosť

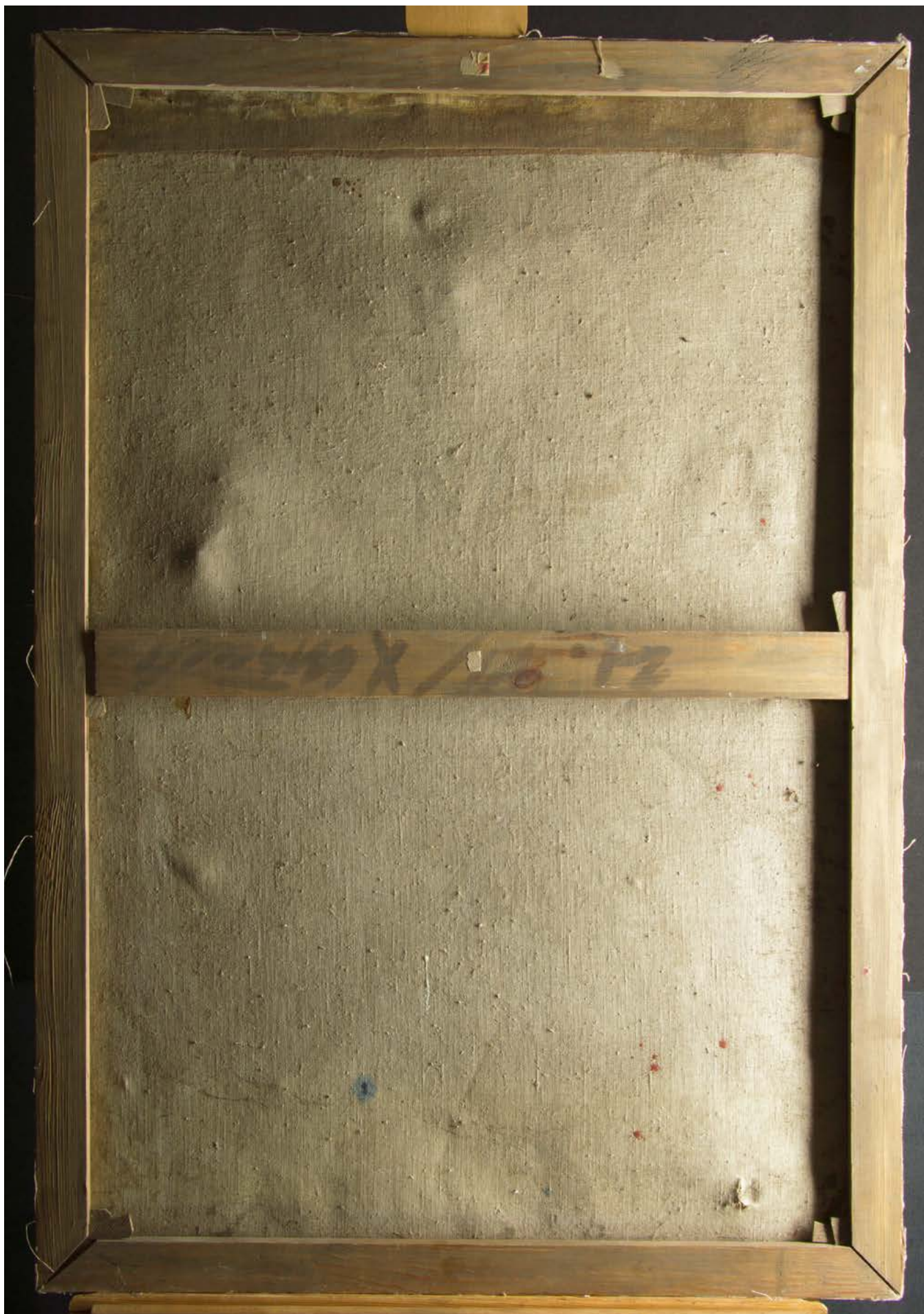
obraz pred reštaurovaním, zadná strana, denné osvetlenie

obraz pred reštaurovaním, zadná strana, UV luminiscencia

obraz pred reštaurovaním, zadná strana, razantné osvetlenie zľava

obraz pred reštaurovaním, zadná strana, razantné osvetlenie sprava

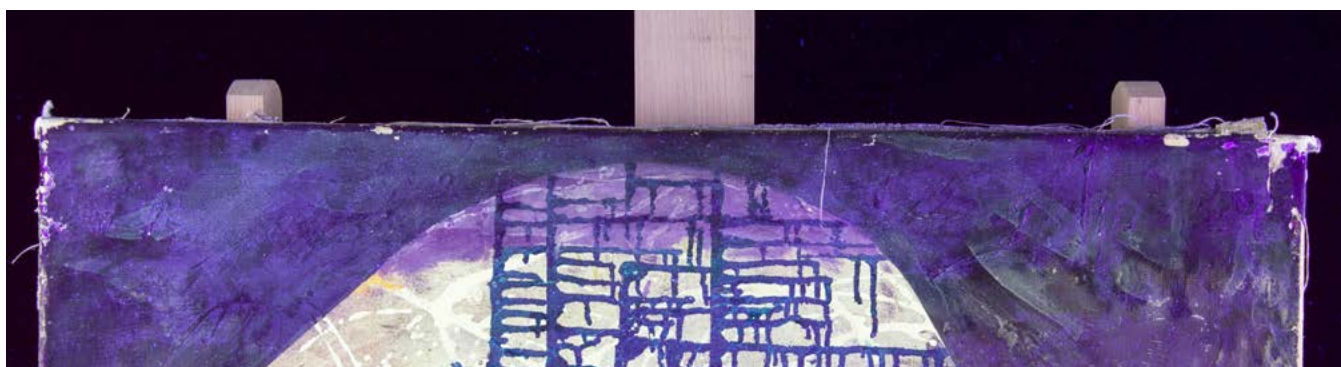
obraz pred reštaurovaním, spôsob uchytenia plátna na napínacom ráme

obraz pred reštaurovaním, nadstavená časť obrazu,
denné osvetlenie

obraz pred reštaurovaním, nadstavená časť obrazu,
razantné osvetlenie

obraz pred reštaurovaním, nadstavená časť obrazu,
UV luminiscencia

obraz pred reštaurovaním, nadstavená časť obrazu,
zadná strana, denné osvetlenie

obraz pred reštaurovaním, predná strana, detail, razantné osvetlenie, dátácia

obraz pred reštaurovaním, zadná strana, nápis na napínacom ráme

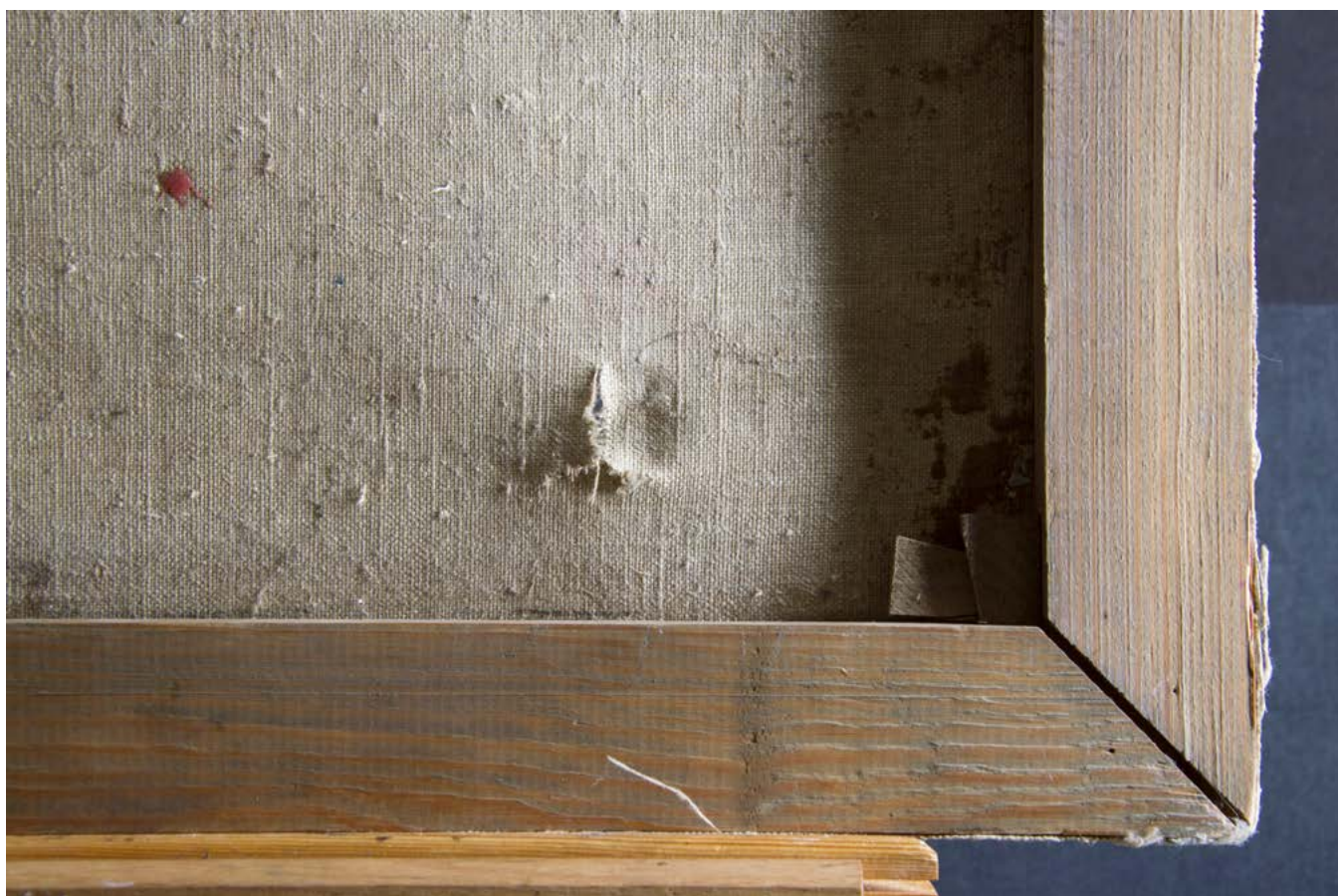
blind rám z rubu, možný podpis autora

obraz pred reštaurovaním, denné osvetlenie, detail defektu, perforácia plátenej podložky

obraz pred reštaurovaním, razantné osvetlenie, detail defektu,
perforácia plátenej podložky

obraz pred reštaurovaním, zadná strana, razantné osvetlenie, detail defektu,
perforácia plátenej podložky

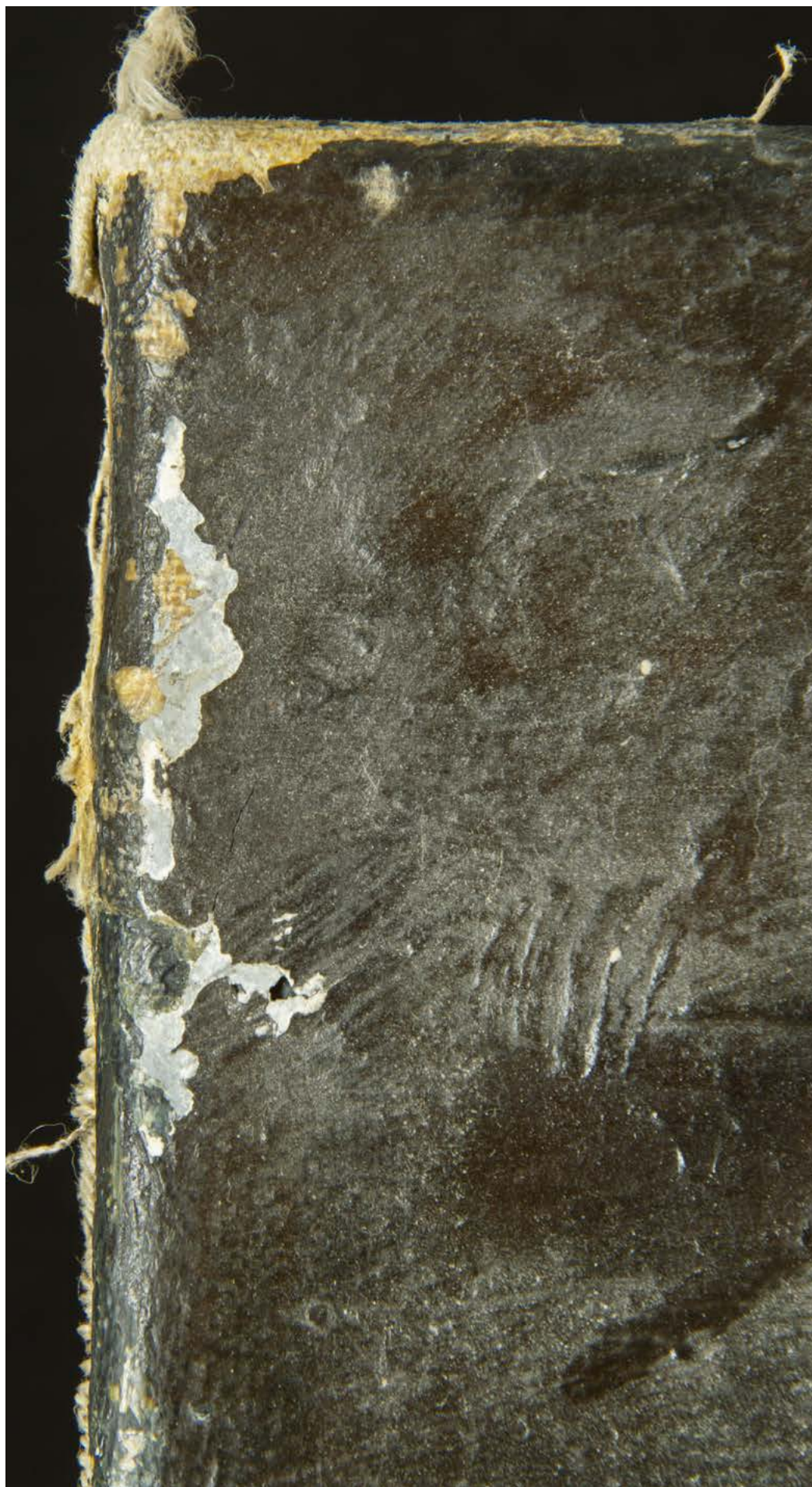
obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej a podkladovej vrstve, detail č.1

obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej a podkladovej vrstve, detail č.2

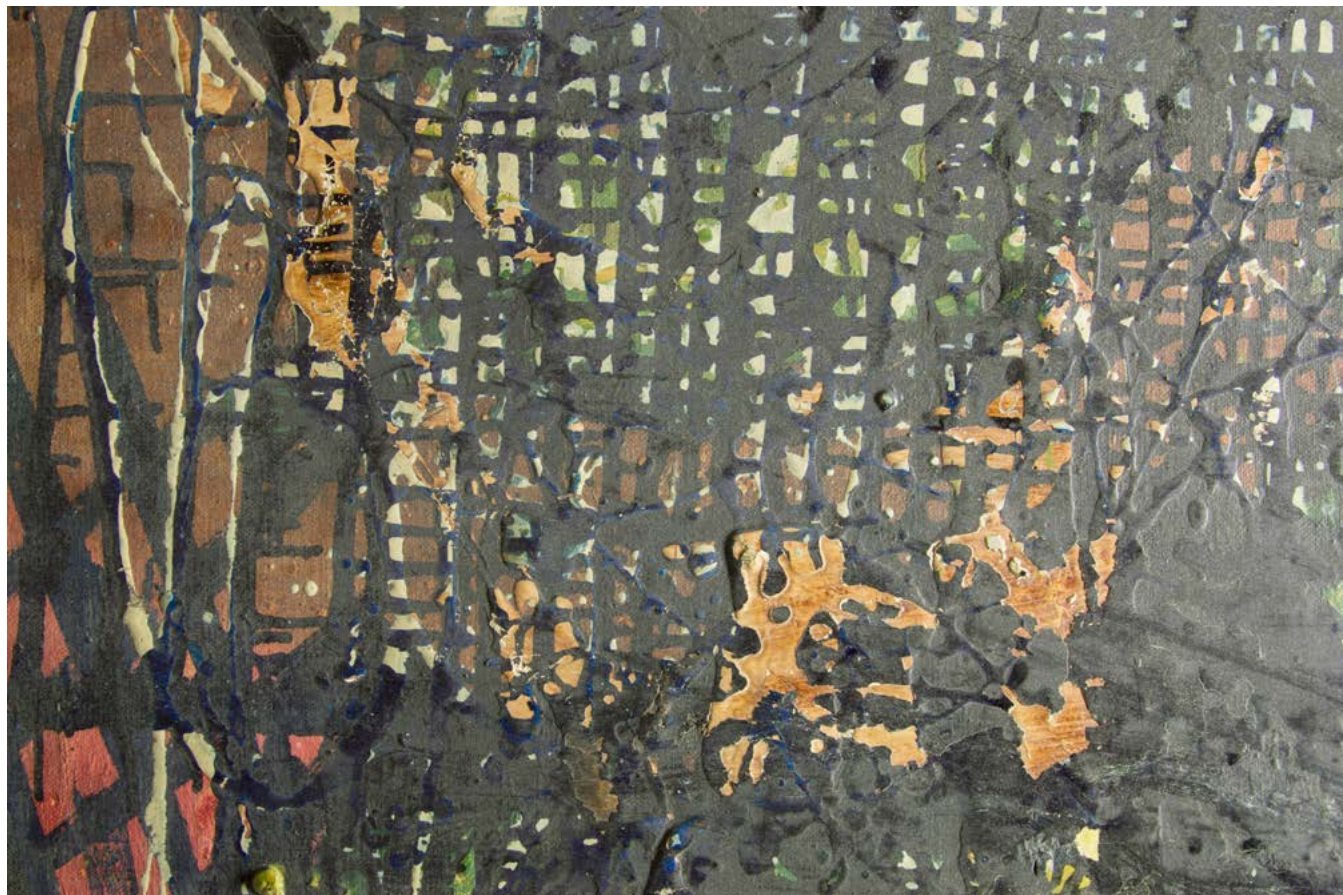
obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej a podkladovej vrstve, detail č.3,4
spodná hrana, farebná vrstva nesúdržná so stripliningom

obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej a podkladovej vrstve, detail č.5

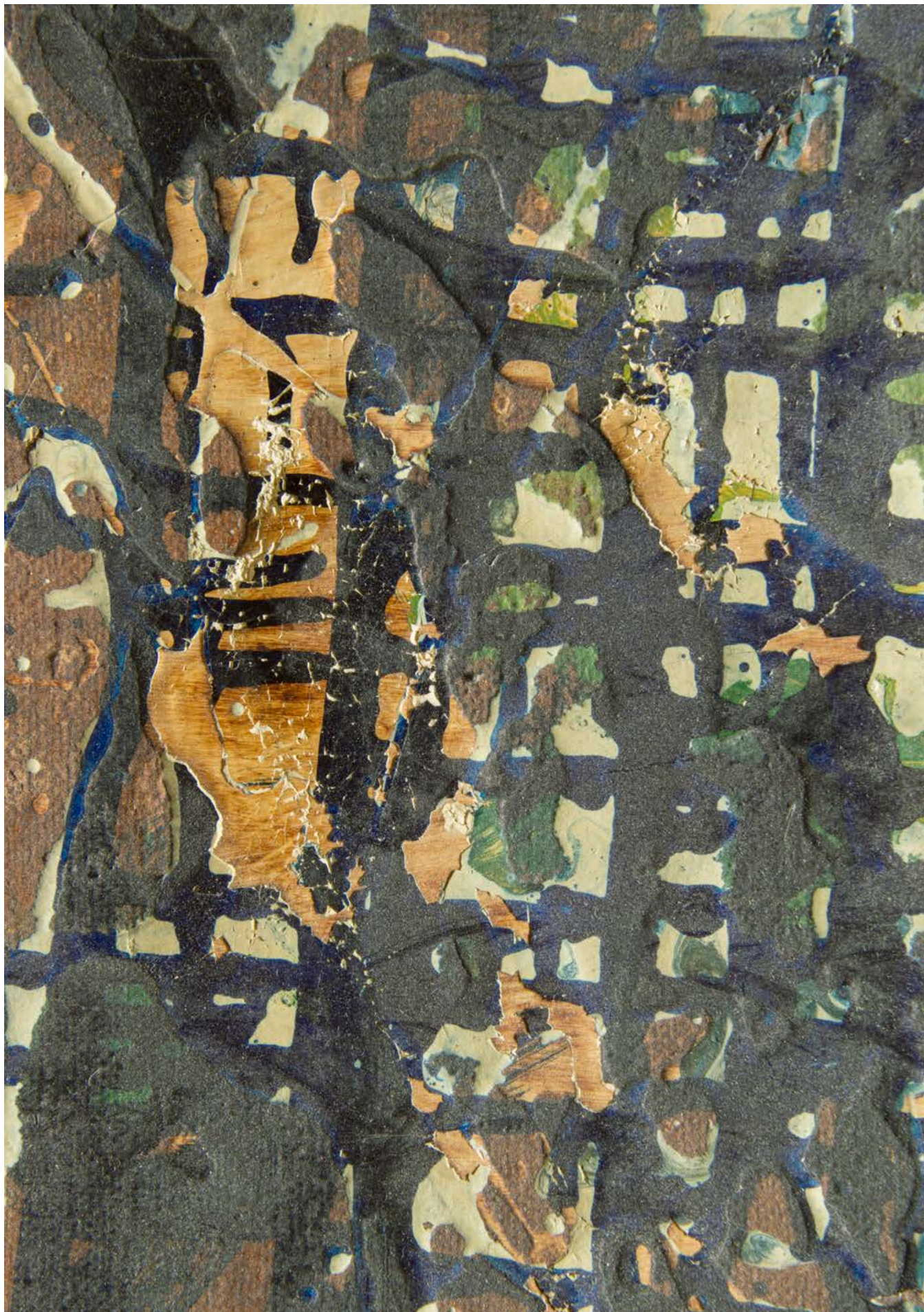
obraz pred reštaurovaním, pohľad z boku, detail striplingu a uchytenia

obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej vrstve , detail č.1

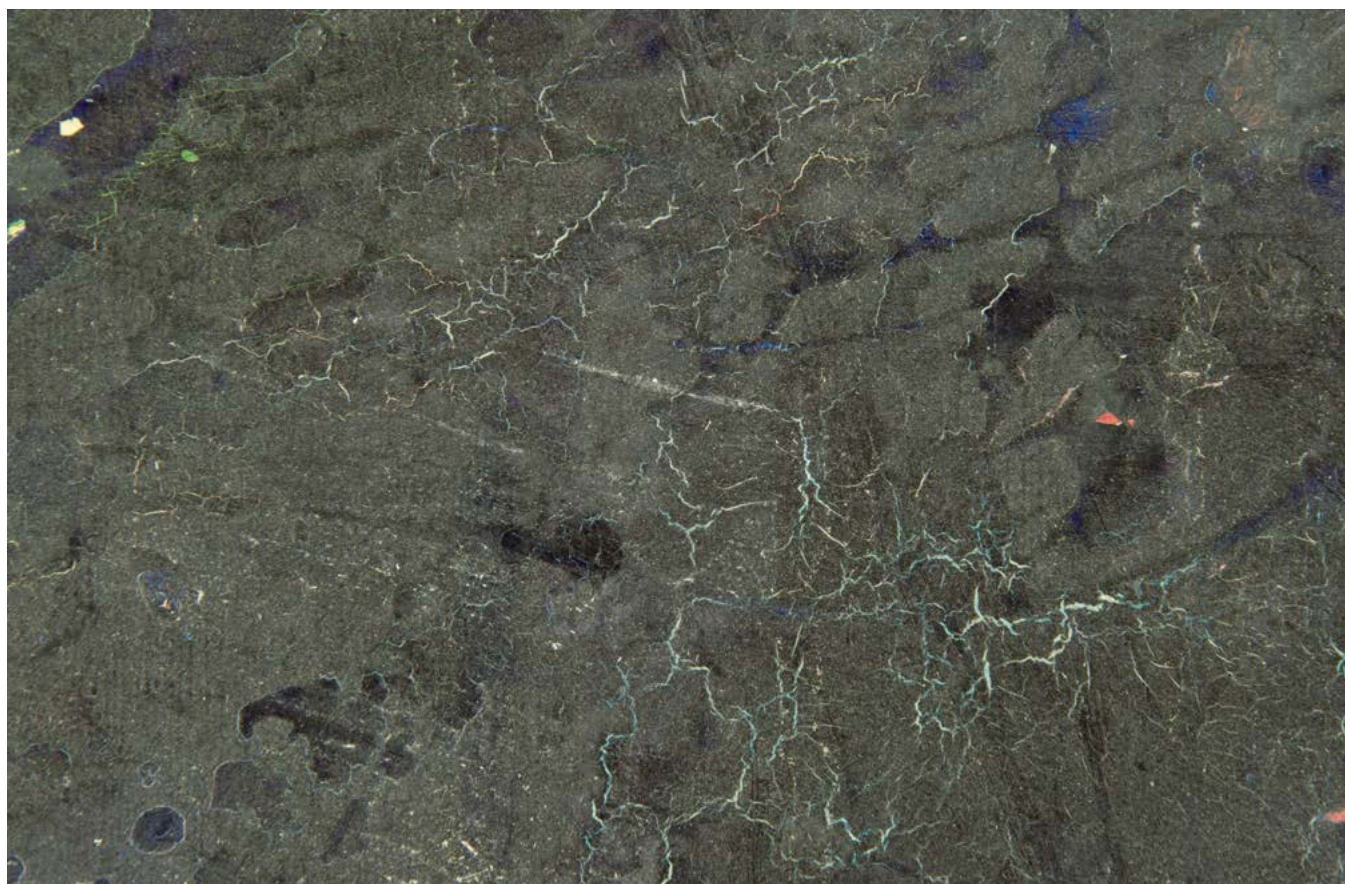
obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej vrstve, detail č.2

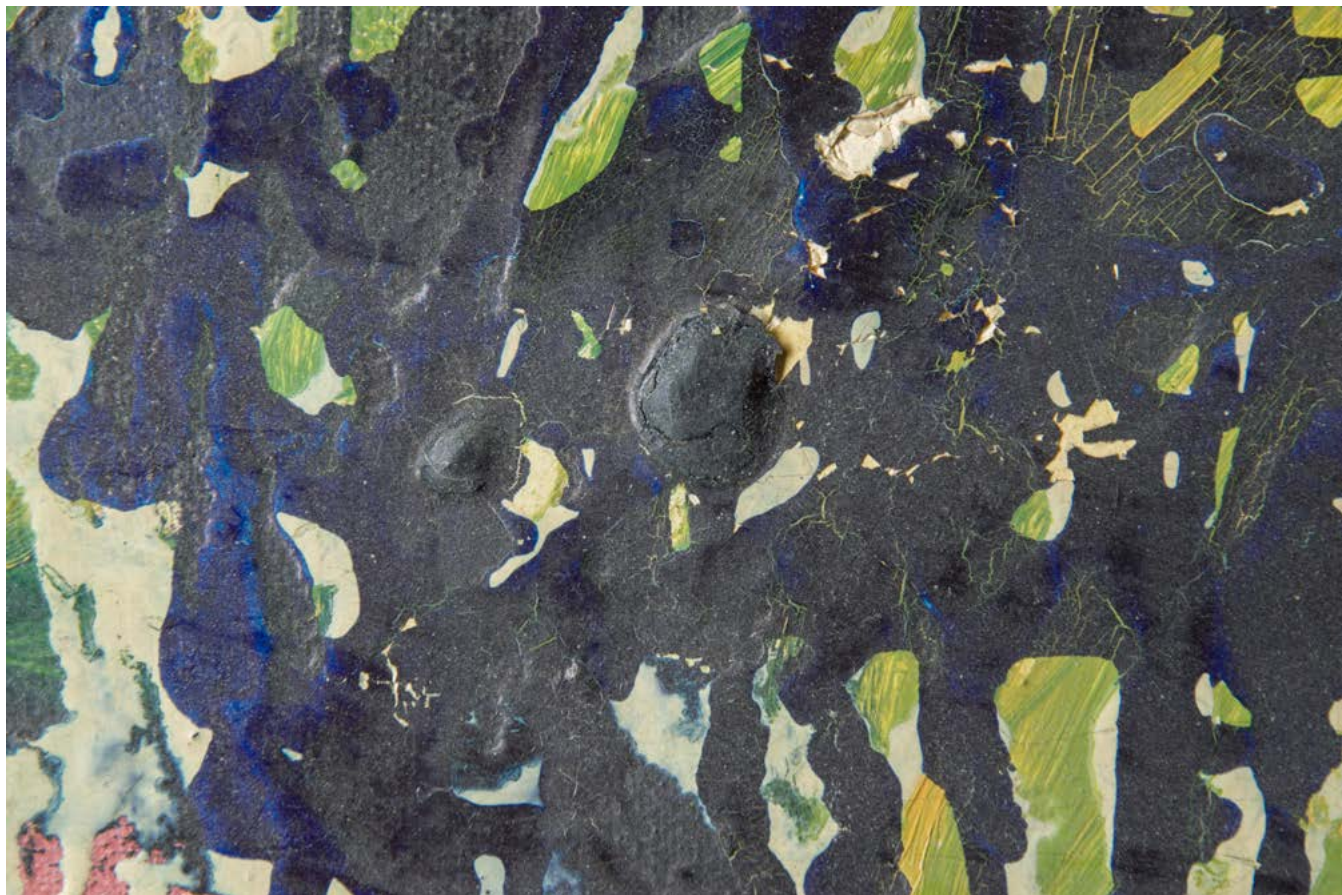
obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej vrstve, detail č.3

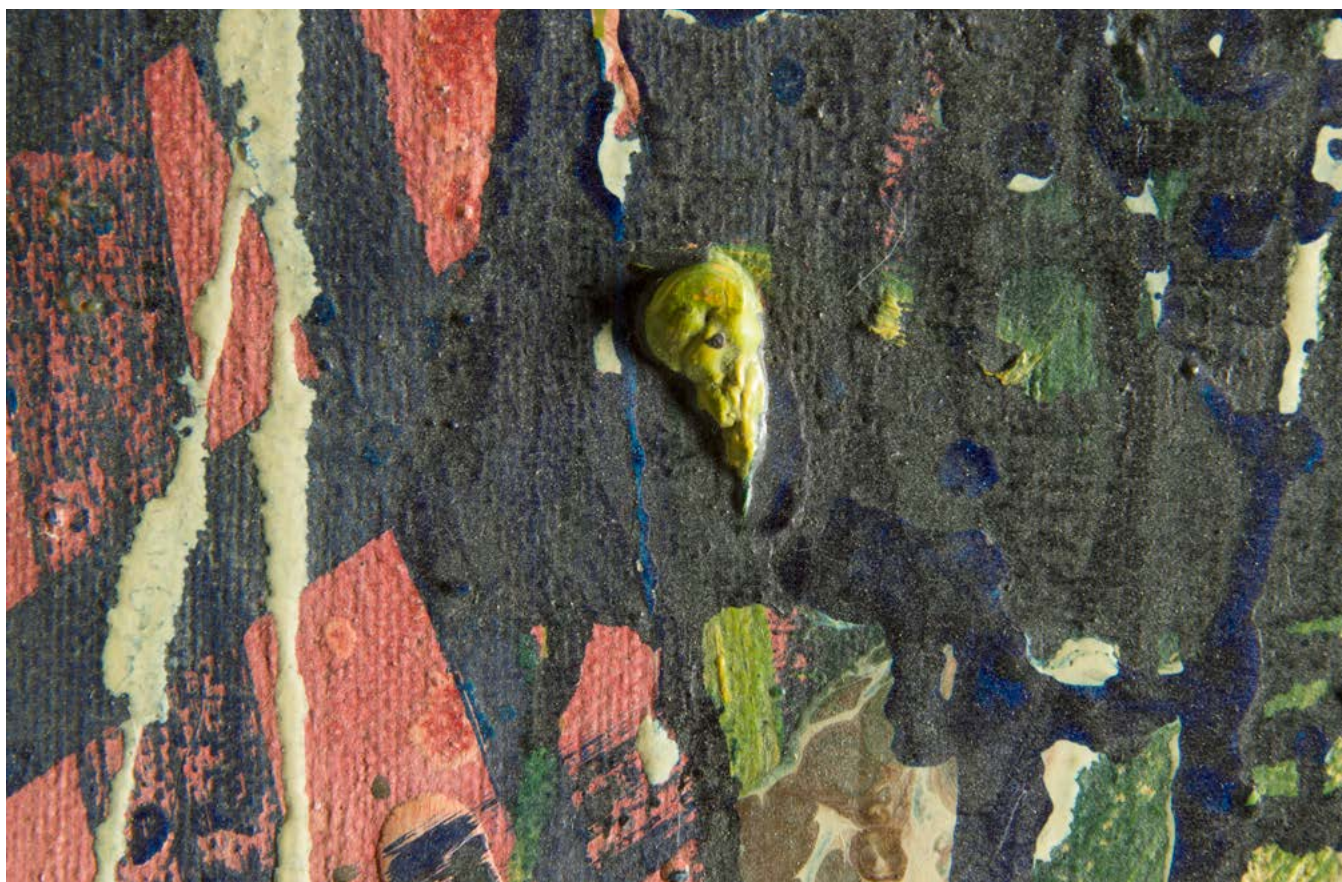
obraz pred reštaurovaním, lokálna krakelúra vo farebnej vrstve

obraz pred reštaurovaním, lokálna krakelúra vo farebnej vrstve , detail

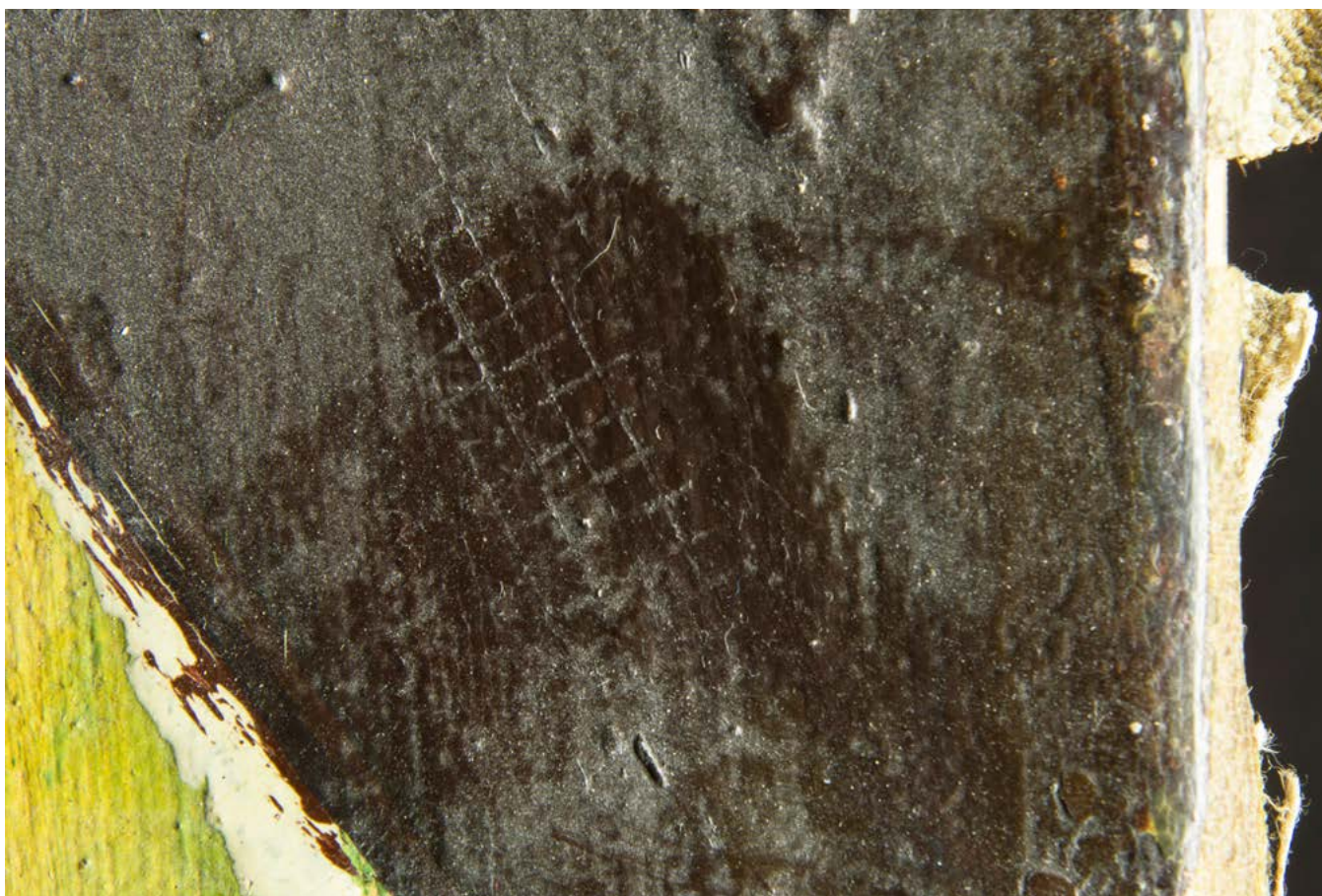
obraz pred reštaurovaním, detail drobných defektov opadaných častí farebnej vrstvy

obraz pred reštaurovaním, pastózny charakter maľby, detail

obraz pred reštaurovaním, stritplining, zdvojený pruh plátna, detail

obraz pred reštaurovaním, vrytá mriežka vo farebnej vrstve, detail

miesto odberu vzorkov

odstránenie prachového depozitu suchou cestou
negatívna sonda

nápis nájdený na vnútornej strane blind rámu

nápis nájdený na vnútornej strane blind rámu

blind rám, vnútorná strana s popiskami, ktoré ujasnili situáciu o obraze

stav po sňatí obrazu z blind rámu a spôsob pripevnenia stripliningu

stav po sňatí obrazu z blind rámu a spôsob pripevnenia stripliningu

stav po sňatí obrazu z blind rámu a způsob pripevnenia stripliningu

stav po sňatí obrazu z blind rámu a způsob pripevnenia stripliningu

1a

1b

2a

2b

2c

postupné odstránenie nepôvodného stripliningu

3a

3b

3c

3d

postupné odstránenie nepôvodného striplingu
skúška snímania voskoživicovej zmesy

stav po sňatí obrazu z blind rámu
pred zbavením nečistôt z rubovej strany

stav po odstránení prebytku voskoživicovej zmesy a povrchových nečistôt

PU hubičky dokazujúce mieru znečistenia

blind rám

stav po sňatí obrazu z blind rámu, nečistota v blind ráme

scelenie plátenej podložky plátenu záplatou
líc a rub

scelenie plátenej podložky ľanovými niťami
líc a rub

scelenie plátenej podložky plátenu záplatou
líc a rub

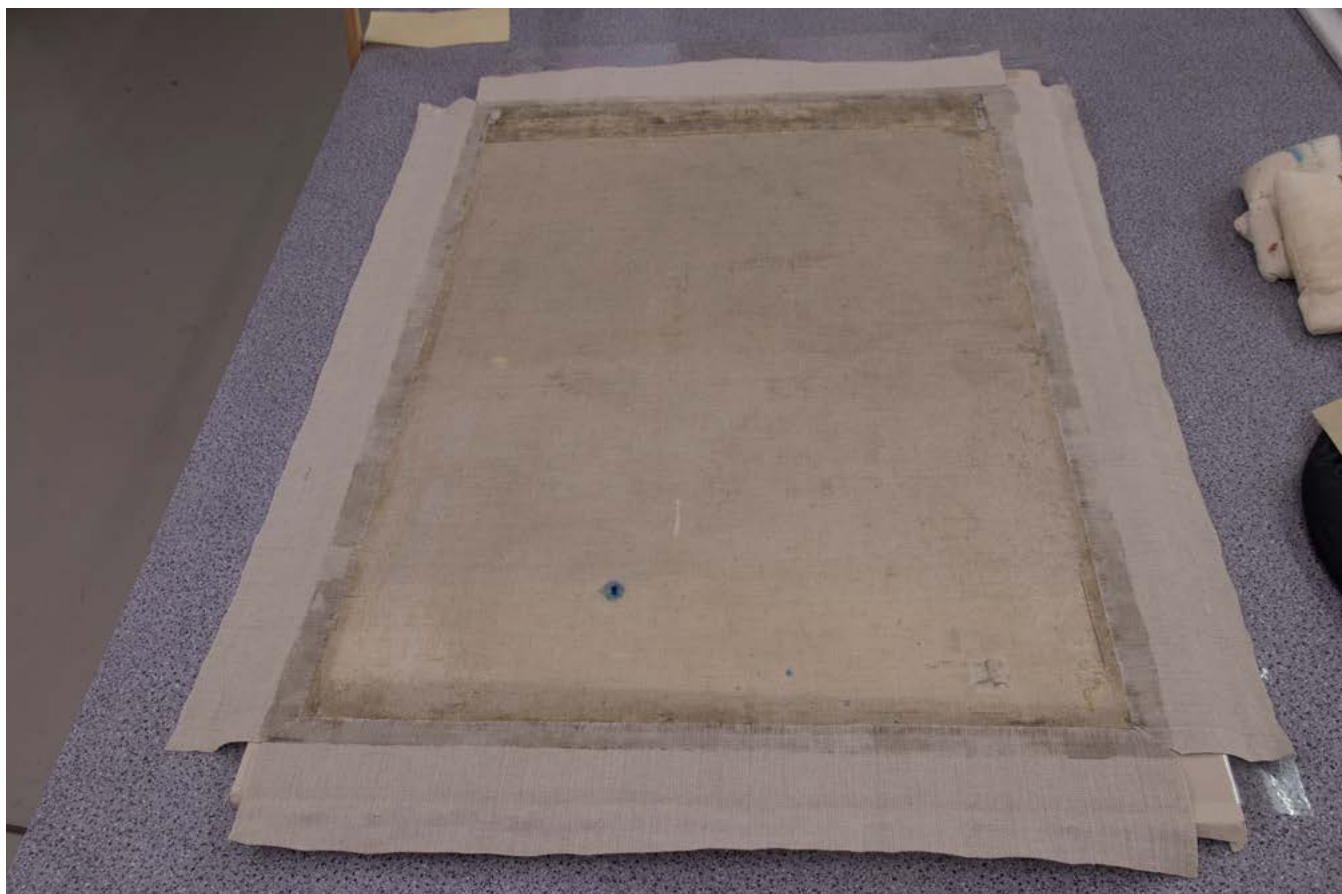
scelenie plátenej podložky plátenu záplatou
líc a rub

sčelenie plátenej podložky plátenu záplatou
líc a rub

sčelenie plátenej podložky plátenu záplatou a podporenie syntetickým hodvá-
bom s bevou 371, rub

stav po nažehlení nového striplingu

stav po napnutí na provizórny stretcher

stav po napnutí na provizórny stretcher,
vyrovnávanie lokálnym zvlhčením, zaťažením, postupným dopínaním a vysúšaním

stav po napnutí na provizórny stretcher,
vyrovnávanie lokálnym zvlhčením, zaťažením, postupným dopínaním a vysúšaním

blind rám po adjustácii a zbavení nečistôt

blind rám po adjustácii a zbavení nečistôt

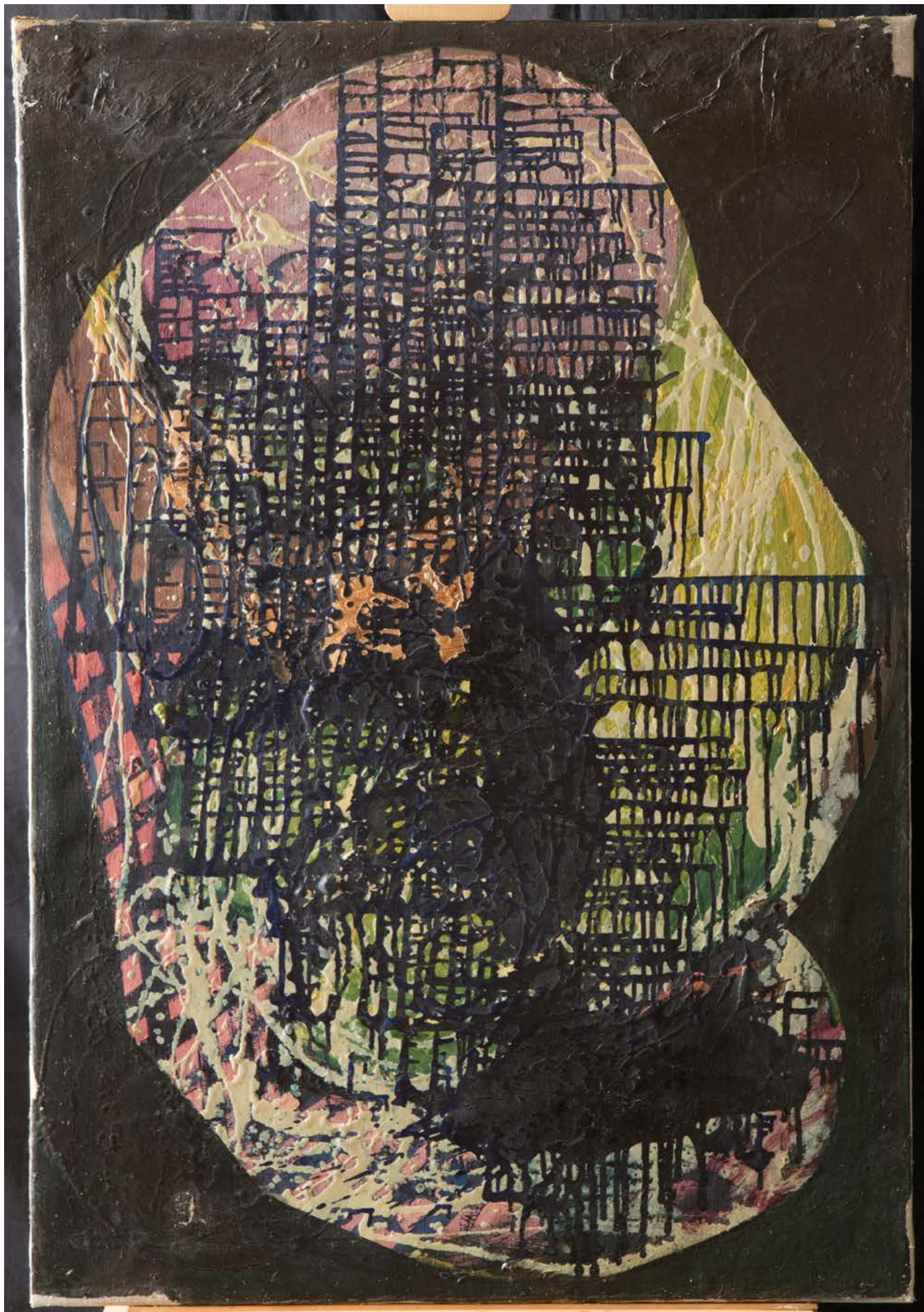
stav po vyrovnaní plátenej podložky, jej scelení a napnutí na pôvodný blind rám
líc

stav po vyrovnaní plátenej podložky, jej scelení a napnutí na pôvodný blind rám
rub

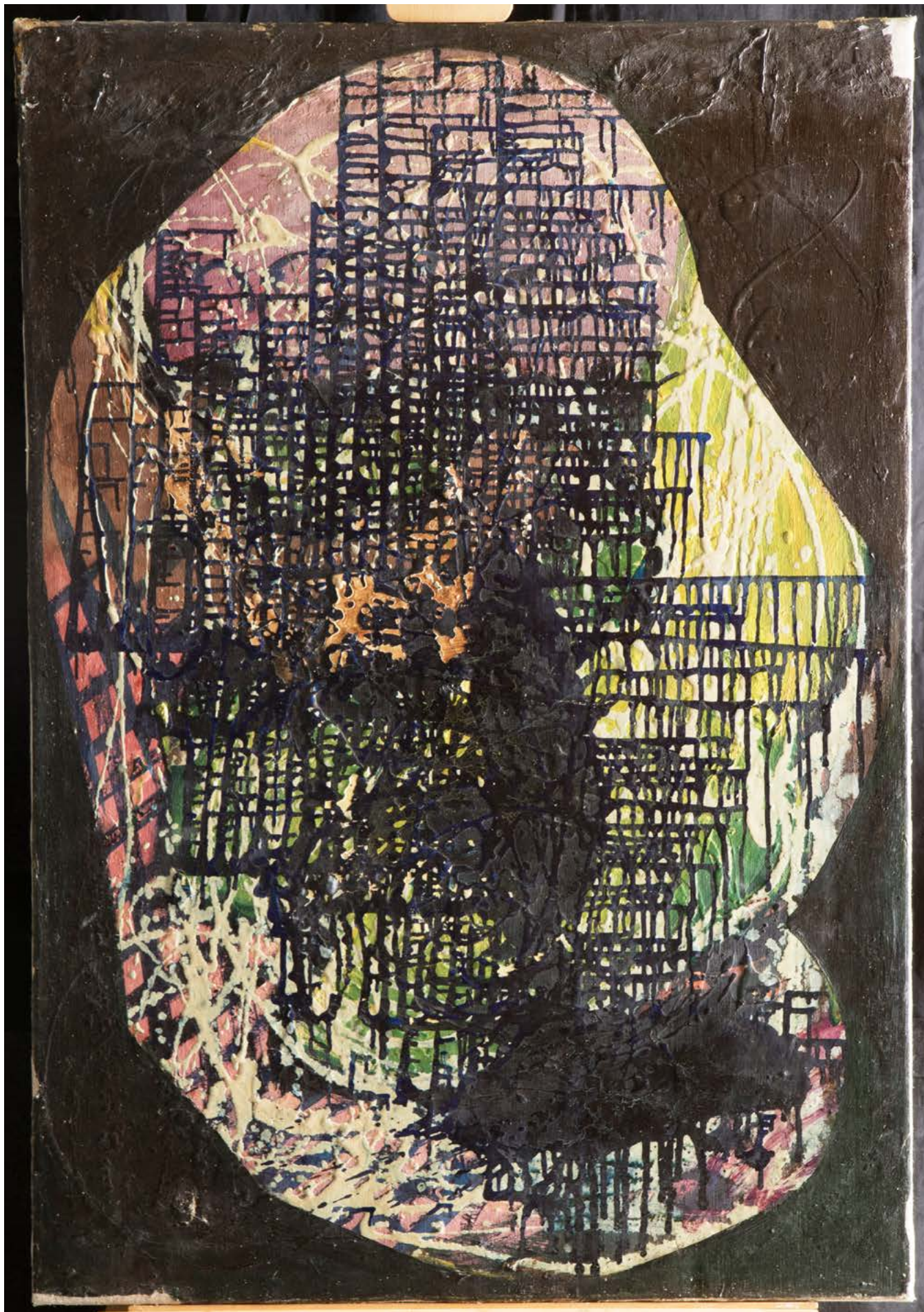
obraz pred reštaurovaním, razantné osvetlenie zľava
porovnanie so stavom tesne pred tmelením

stav po vyrovnaní plátenej podložky, razantné osvetlenie zľava
stav pred tmelením

obraz pred reštaurovaním, razantné osvetlenie sprava
porovnanie so stavom tesne pred tmelením

stav po vyrovnání plátenej podložky, razantné osvetlenie sprava
stav pred tmelením

obraz pred reštaurovaním, zadná strana, razantné osvetlenie zľava

stav po vyrovnaní plátenej podložky, zadná strana, razantné osvetlenie zľava

stav po tmelení

obraz pred reštaurovaním, defekt vo farebnej vrstve
porovnanie so stavom po vytmelení

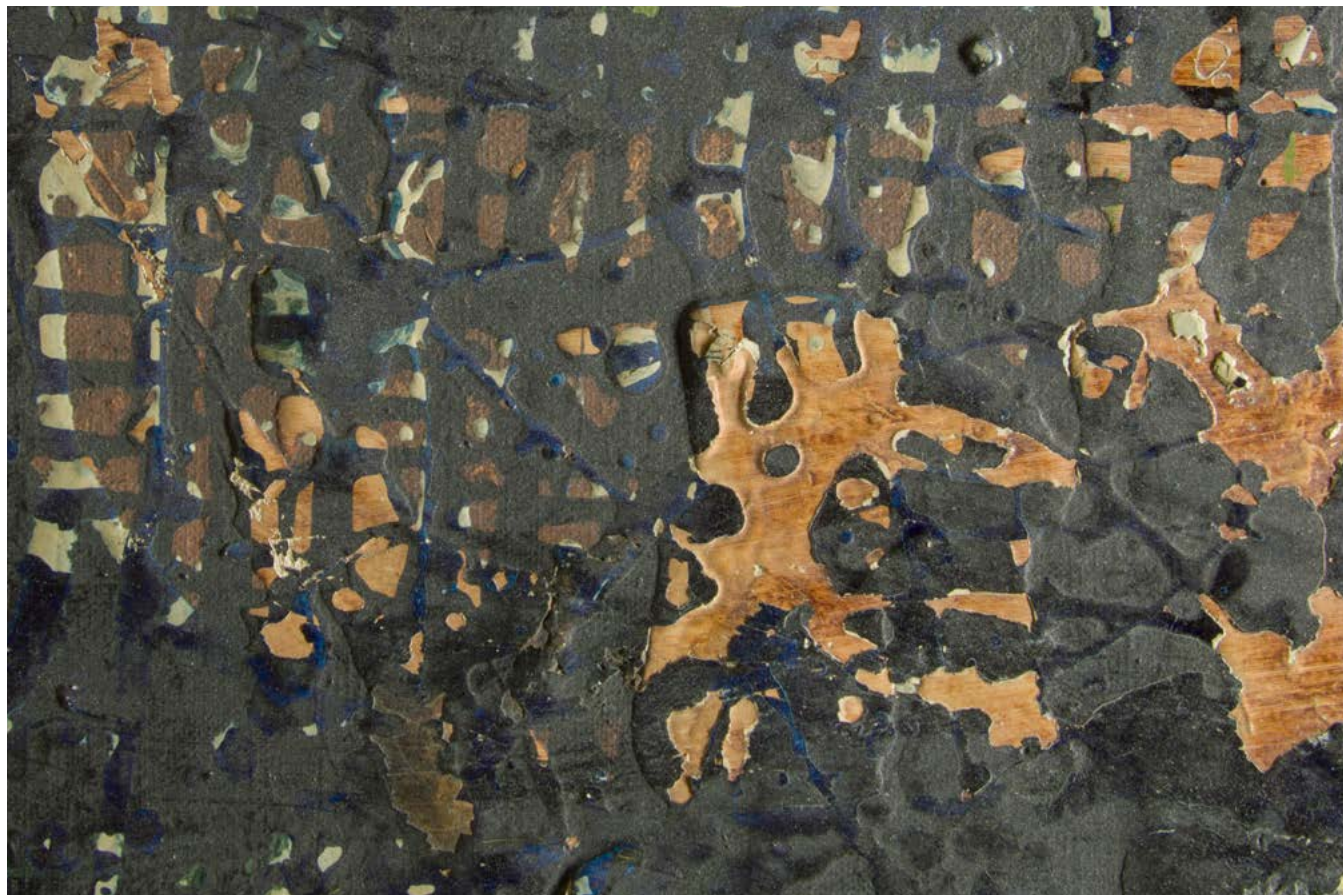
stav po tmelení, detail

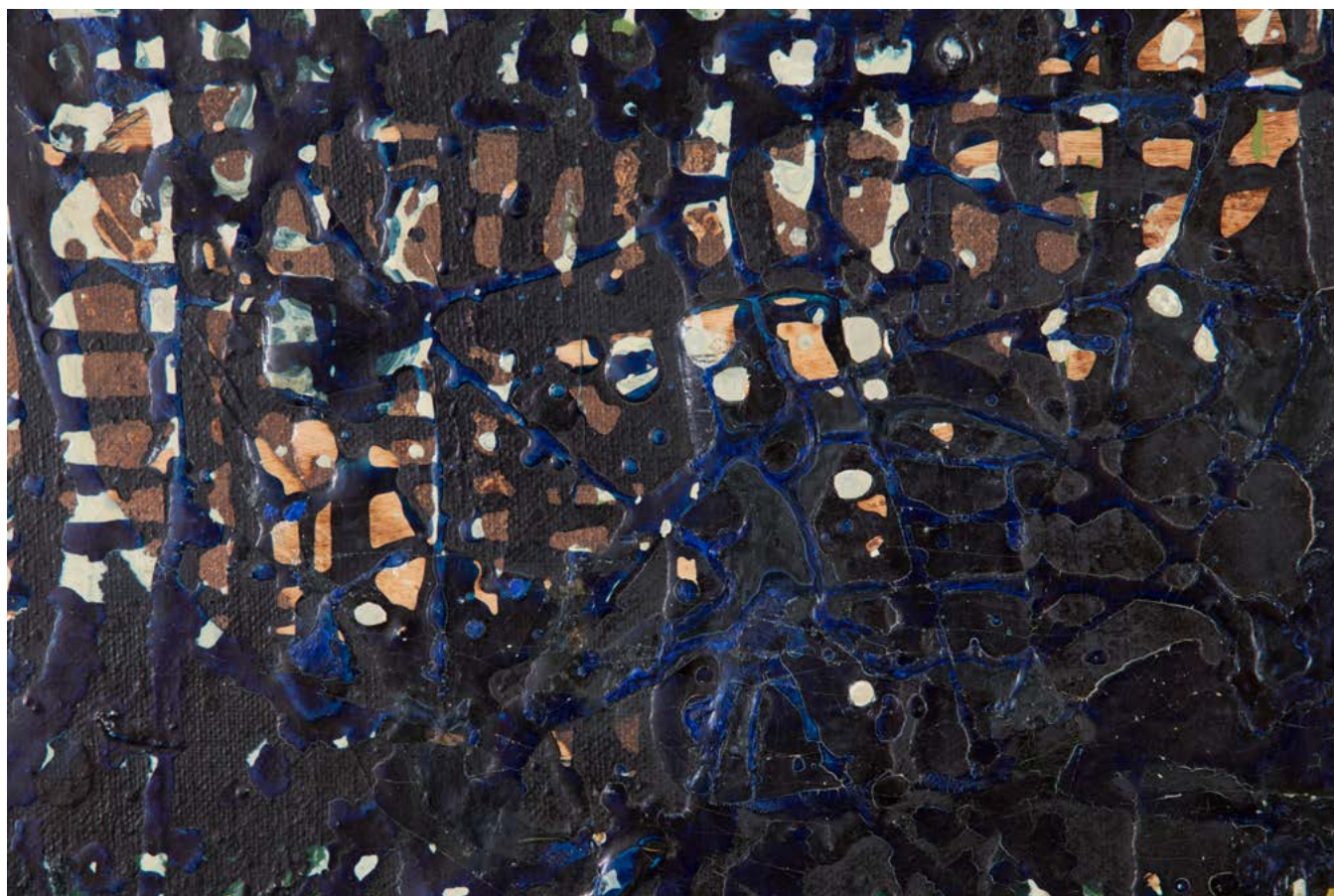
obraz pred reštaurovaním, denné osvetlenie
porovnanie s finálnym stavom

obraz po retuši a lokálnej lakovej úprave,
finálny stav

obraz pred reštaurovaním, denné osvetlenie
porovnanie s finálnym stavom, detail

obraz po retuši,
finálny stav, detail

obraz pred reštaurovaním, denné osvetlenie, nadstavený doplnok v hornej časti,
porovnanie s finálnym stavom

obraz po retuši a lokálnej lakovej úprave, nadstavený doplnok v hornej časti - lokálne zala-
kovaný a napojený na originál

finálny stav, detail